

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

redilo «popravljen» izdanje, kjer so se opatice nadomestile z običajnimi dekleti in duhovni s trgovci ali vojaki.

Ne gre pa misliti, da bi bil Boccaccio Voltaire 14. stol. niti prednik Molinovemu donu Juanu. Pošteni trgovec in učenjak je na priliko ostavil ves svoj imetek, obilno knjižnico, svojemu izpovedniku, nekemu samostanu pa «vse svete relikvije, ki jih je s težko muko in v dolgem času zbral iz vseh delov sveta». Tako mož, ki je presijajno opisal fratra Čebulo (VI, 10) ... «Je li zla navada ali prirodna napaka, da se rajši smejemo slabim stvarem nego dobrim?» vprašuje malopridni Dioneo (V, 10). Toliko je gotovo, da jemlje avtor Dekameron take slabe strani vsakdanjega življenja poglavitno zbog njihove smešnosti. Tu njegov plamen najvišje plapola, medtem ko je v tragičnih prikazih mnogo šibkejši. Če je Dantejeva mojstrovina božanska, divna komedija, je Dekameron ljudska komedija, zrcalo svoje dobe, odsev zdrave, mirne poltenosti, ki je početek življenja. Posebna vrлина te «desetodnevnic» je dramatska napetost in pa bujna pestrost, omogočena po orientalskem načinu okvirjenih pripovedi, ki ga je pozneje posnela tudi kraljica Marguerite de Navarre v svojem Heptameronu.

Duhoviti Boccaccio, Parižan po materi in rodnem mestu, je nekaterim (Wiese-Pércopo) stvaritelj moderne novele, medtem ko gospa Whartonova (The Writing of Fiction, 1925.) pripisuje to čast Francozom, ki pa jo spet odstopajo Cervantesu. Bilo to kakorkoli, za italijansko prozo pomeni Dekameron znaten napredek. Slovenska izdaja pa bo zavzela odličen prostor v naši pismenosti, saj se je ročni in točni prelagatelj še izpopolnil od Manzoni-jevih «Zaročencev», tako da bi mu mogel celo strog Aristarh redko kaj opozniti. Navedel bi n. pr., da je tiskarski škrat str. 262 snedel zaimek «ki», 265. mladenko za dve leti postaral (izvirnik quattordici), 264. po nepotrebem dodal «moliti h k o m u», 268. bi za «falce» nam. k o s a rekel s r p, ker gre za žensko orodje in orožje. Tako hrvati ta izraz i Jakša Sedmak v uspelem prevodu iz l. 1925., opremljenem s preglednim uvodom in De Hoogeejevimi slikami. Istotam je podomačil sequitare i cavinoli z «goniti srne», Budal pa «slediti srnjakom»; prav bi bilo s r n j a k e, saj zveza tega glagola z dajalnikom je novejši germanizem. Porre le corna sopra il cappello (194) slove pri nas: «mu v brk osle pokažejo», zagrebško izdanje pa je čisto prav ohranilo prvotno podobo rogonosca (cocu): «Tako Krist postupa s onim, koji mu postavlja rogove na glavu». Masetto je namreč prešestoval z redovnicami, Kristovimi nevestami.

Vzorna oprema — tako številne podobice kot jasen, dasi droban tisk na dobrem popirju — vam omili velezabavno in kulturnohistorično pomembno knjigo, ki bi potrebovala vsaj nekaj vrstic o avtorju «Dantejevega životopisa». Kdor pa se boji pohujšanja, mu kličem: caveat emptor! A. Debeljak.

Fridolin Žolna: Tokraj in onkraj Sotle ter tam preko. Domorodne hudo-mušnice III. Splošna knjižnica, zvezek 56. Str. 68. V Ljubljani 1925.

Slovenski Reclam ali Otto, Zvezna tiskarna, je v svoji podjetnosti tekom kratkih let obelodanila poleg številnih drugih snopičev tudi pet knjižic našega najboljšega humorista. Ta hodi zadnje čase čisto po poti, ki jo je prvi nastopil Jules Janin (1804—1874), ustanovnik novinarskega listka. Skladno z Rabelaisovim izrekom, da je smeh človeku bistveno svojstvo, obravnava Fr. Ž. v šegavi in šaljivi, pa ne žaljivi obliki razne trenutno važne zadeve: jezikovno vprašanje Slovenca, ki zajde onkraj Sotle, mnogoličnost cirilice, pijančevanje, sveta vojska, plače državnih uradnikov in zasebnih usluž-

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

bencev, zoprne «nadležnosti» po vsakovrstnih uradih, olupševalna društva itd. Dasi je predmet te ali one satire danes že nekam zastarel, n. pr. tihotapstvo, ostanejo te črtice vendar zanimive kot posebni dokumenti naše dobe.

Njega *dni je sicer oče «Muhoborcev» krepkeje učinkoval s svojimi zasnutki in domislicami, vendar se mu navzlic veliki plodnosti še sedaj katera smešnica izborna posreči, na priliko groteska o kolkovanju (Rsk, šlk, bum) ali o gospodični Kodermučevi. Druge izzvene nekoliko medleje in neokusneje ali te celo pusté hladnega. Poleg številnih komičnih izrazil je pisec uporabil tudi pastiš, posnemaje n. pr. slog hudičeve logike iz Cankarjevega Pohujšanja. Prevečkrat pa se te neljubo dojmi ljubljansko kogakavsko narečje. Izraz mu je vobče bolji nego marsikateremu listkarju, ne da bi bil na višku poslednjih jezičnih ugotovitev ali zahtev. Besedno stavo, ki je včasih izumetničena, je nedavno že na tem mestu grajal Cvetko Golar. *A. Debeljak.*

Slovensko debatno ali komorno pismo v minuli 60letni dobi. (Konec.)

Prva izdaja Novakovega debatnega pisma iz leta 1901. je epohalno znanstveno delo in prvovrstna grafična umetnina. Ker se odlikuje po minuciozni natančnosti in težko dosegljivi popolnosti, je seveda predvsem namenjena strokovnjakom, ki se hočejo intenzivno poglobiti v študij in ustroj stenografskega sistema ter črpati iz monumentalne zgradbe višek grafične vede. Na 64 straneh drobnega tiska z izbranimi primeri obravnava avtor v pregledni, sistematični razvrstitvi pravil in podrobnih izjem v glavnih poglavjih prehodne, enostavne, sestavljene ali mešane in smiselne ali logične okrajšave ter jih zaključuje v obširnem dodatku z važnimi brzopisnimi okrajšavami v javnem življenju češče rabljenih izrazov. — Drugi del knjige pa obsega na 28 straneh po praškem prof. I. Machi vzorno in jasno avtografirani stenogram. Vendar prva izdaja zaradi razsežno nanizanega znanstvenega gradiva v metodičnem oziru ne ustreza docela svrham šolske knjige. V tem nas potrjuje tudi dejstvo, da se debatno pismo zaradi zapostavljanja slovenščine do prevrata ni v izdatnejši meri gojilo v naših srednjih šolah, saj je prva naklada debatnega pisma stoprav po 21 letih pošla v knjigotrštvu. — Kljub neugodnim razmeram je vztrajni in potrpežljivi ravnatelj Novak samozavestno zrl v boljšo bodočnost, ko se njegov življenski trud gledé izpopolnitve slovenske stenografije trajno uveljavi. Po prevratu pa je tudi naša duševnost v vseh panogah občne kulture z narodovim prerobenjem na novo vzbrstela ter pognala sočne cvetove na dotlej zanemarjenem znanstvenem polju. S priznanjem enakopravnosti našega jezika s srbohrvaščino, z ustanovitvijo slovenske univerze, z osnovanjem slovenskih meščanskih in srednjih učilišč, z uvedbo slovenščine v vseh državnih uradih je bil tudi slovenski stenografiji, desetletja zaničevani pastorki, omogočen uspešen razvoj. Neodložljiva potreba je leta 1922. priklicala na dan drugo predelano izdajo Novakovega debatnega pisma, katerega zbog jedrnatega tolmačenja pravil, preglednosti gradiva ter enostavnosti učne metode v skrčeni, a jasni obliki povsem ustreza praktičnosti šolske knjige. Bistvenih izprememb v stenografskem sestavu ne kaže druga izdaja. Obseg učne snovi je v prilog šolske knjige znatno skrajšan na 24 strani tiska s primeri vred, katerih je manj nego v prvi izdaji. Slednje pa nadomešča in izpopolnjuje deset strani obsegaajoča zbirka izbranih praktičnih primerov, ki nudijo dijaku dovolj prilike, da se samostojno vadi v krajšanju. Razdelitev sestavljenih (mešanih) okrajšav v začetnosrednje, začetnokončne in pretrgane je Novak poenostavil, ker srednjekončnih več ne obravnava v posebnem odstavku, temveč jih subsumira pod pretrgane, odnosno začetnokončne okrajšave s simbolnim izražanjem «u» na nadčrti ali pod osnovnico. Logične okrajšave